

Droben ptiček zaustavil gradnjo naftovoda

Jurij Kurillo

Kakor lahko beremo v mednarodni izdaji uglednega britanskega časopisa *Guardian* 28. aprila 2021, je droben ptiček zaustavil milijarde vredno gradnjo naftovoda *Trans Mountain oil pipeline* v zahodni Kanadi – kar se dotle ni posrečilo s protesti nobeni okoljevarstveni organizaciji. Oblasti so namreč ukazale, da morajo ustaviti dela do 21. avgusta, ker so na tej trasi našli na požaganem drevesu gnezdo kolibrija vrste *Calypte anna*. Gre za območje, kjer gnezdi na stotine Anninih kolibrijev, ki so močno ogroženi zaradi obsežnih gradbenih dejavnosti ob pripravljanju terena za tisoč petsto kilometrov dolgi naftovod. Da bi preprečili vznemirjanje teh »letečih draguljev«, so začasno zaustavi-

li dela v devetsto metrov dolgem gozdnem pasu. Omenjeni projekt je odkupila kanadska vlada Justina Trudeauja, ki predvideva, da bo po novih in starih ceveh steklo proti Tihemu oceanu do leta 2022 kar 890.000 sodčkov surove nafte.

Zakaj toliko hrupa zaradi drobnega, nič več kot slabih enajst centimetrov dolgega ptička, ki sodi v družino kolibrijev? Vedeti moramo, da so ti med ameriškimi ptiči prav nekaj posebnega, tako zaradi očarljive zunanjosti kot prav posebnega leta. Najbolje bo, da pogledamo kar v *Domače in tuje živali v podobah* našega naravoslovnega klasika Frana Erjavca:

Samec Anninega kolibrija (Calypte anna) pri naletu do napajalnika. Concord v Kaliforniji. Foto: Jurij Kurillo.

*Samica na
gnezdu. Concord v
Kaliforniji. Foto:
Jurij Kurillo.*

»Kolibrj je ustvarjen za zrak. Na zemljo pride samo, kadar pije. Truden počiva na vejici skrit pod senčnim listjem. Po zraku leti tako hitro, da oko ne more ničesar razločiti, komaj se prikaže, že izgine kakor kaka muha ali sršen. Žareči iskri enak svrči

od cveta do cveta ali pa trepetaje visi nad njim, no človek perutnic ne more razločiti, tako hitro z njimi trepeče. Sedaj leti naprej, sedaj se požene nazaj, zavije v stran, vrti se v krogu, visi v zraku, vznese se naravnost kvišku, zopet pade in pleše od veje do veje,

*Mladiča v
gnezdu. Concord v
Kaliforniji. Foto:
Jurij Kurillo.*

od cveta do cveta in naposled kakor misel zopet izgine. Viseč nad ali pod cvetom potika vanj svoj tenki kljunček, kakor bi cvet poljuboval ...»

Biologi poznajo 319 vrst kolibrijev, ki so uvrščeni v 125 rodov. Najbolj pogosto živijo v toplih predelih Južne Amerike, in to od tihomorske obale do zasneženih Andov. Nekatere vrste pridejo tudi v severnejše kraje, celo do Aljaske, vendar se v hladnih obdobjih odselijo na jug. Spadajo med najmanjše krilatce, saj tehta najbolj droben komaj dva grama! Ko se samci bleščijo v zeleni, modri, vijoličasti in zlati barvi z vsemi prelivami, so zelo privlačni ne le za skromneje odete samice, marveč tudi za človeško oko. V hitrem, danes bi dejali, helikopterskem letu se kolibri spreletava, kot pripoveduje Erjavc, od cveta do cveta. Pri tem lahko utripa s krili celo do petinsedemdesetkrat na sekundo. Za prehrano s svojim tankim, ukrivljenim kljunčkom ne srka zgolj medicine iz cvetnih čaš, pač pa mu teknejo tudi mušice in druge drobne žuželke. Pri nekaterih tropskih rastlinah so kolibriji pomembni opraševalci cvetov.

Sam sem naletel na gnezdece Anninega kolibrija na sinovem vrtu v kraju Concord blizu San Francisca. Drobna bela skodelica na veji mehiškega ligustra je imela v premeru komaj dva do tri centimetre, na dnu pa sta ležala dva črvička, pozneje se je pokazalo, da sta bila mladička. Gnezdo je pogosto obiskovala skromno, sivkasto obarvana samica, medtem ko sem imel priložnost videti samca precej pozneje, na drugem kraju. Zanj je poleg običajnega mavričnega perja značilen rdeči podbradek.

Zanimiv je starinski izvor imena tega v Kaliforniji najpogostejšega kolibrija (*Calypte anna*), ki sega v davni začetek 19. stoletja. Imenovan je bil namreč po Anni Debelle, princesi d'Essling (1802-1887), prvi dvorni dami cesarice Eugenije, soproge francoskega cesarja Napoleona III. Njen plemiški mož François Victor Massena je bil amaterski ornitolog in je v življenju zbral kar 12.000 vrst ptic. Zaradi velike oddaljenosti »celine čez lužo« od Evrope plemenita Anna zagotovo ni nikdar uzrla v naravi drobnega lepota, krščenega po njej ...

Mihael Brenčič: Ljubljanska geološka šola • Nove knjige

Mihael Brenčič: *Ljubljanska geološka šola: zgodovina poučevanja geologije na Univerzi v Ljubljani*

Nina Zupančič

V letu 2019 je Univerza v Ljubljani slavila stoto obletnico delovanja. Oddelek za geologijo Naravoslovnotehniške fakultete sodi med ustanoviteljice naše najpomembnejše visokošolske izobraževalne ustanove. Prva obeleževanja tega pomembnega dogodka so se začela že v maju leta 2019 in se nadaljevala celo leto. Pripravili smo kar nekaj različnih dogodkov, med pomembnejše pa

zagotovo sodi izid knjige rednega profesorja dr. Mihaela Brenčiča, diplomiranega inženirja, *Ljubljanska geološka šola: zgodovina poučevanja geologije na Univerzi v Ljubljani* (Naravoslovnotehniška fakulteta, Ljubljana, 2019).

V delu je prvič zbran in dokumentiran razvoj poučevanja geologije v Sloveniji in hkrati Oddelka za geologijo. V začetnih poglavjih je